

12.09.2024

Museonjohtaja

Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon lausunto Nurmijärven Metsäkylän osayleiskaavan luonnoksesta

HEL 2024-011286 T 10 03 01

Metsäkylän osayleiskaava suunnitellaan Nurmijärven kaakkoiskulmassa sijaitsevalle Metsäkylän alueelle. Suunnittelualaue on pääosin maa- ja metsätalousaluetta ja sen asutus on keskittynyt hajanaisesti olemassa olevan tiestön varrelle, Nummimäen ja Klaukkalan Metsäkylän asuinalueille. Noin 14,9 km² laajuinen suunnittelualaue sijaitsee kunnan suurimpien keskustajamien, Kirkonkylän ja Klaukkalan, välisellä maaseutumaisella alueella. Kaava-alue rajautuu pohjoisessa Kirkonkylän, idässä Palojoen ja lännessä Perttulan osayleiskaava-alueiden rajoihin. Kaava-alueen eteläistä rajausta tarkasteltiin uudelleen kaavan vireilletulon yleisötilaisuuden (9.3.2023) jälkeen, ja Klaukkalan osayleiskaava-alueen rajauksen sijaan Metsäkylän kaava-alue on rajattu Elinvoimalautakunnan 23.03.2023 § 23 päätöksellä Klaukkalan kehätiehen, joten suunnittelualaue kattaa myös Klaukkalan Metsäkylän alueen. Pieni osa suunnittelualaueesta rajautuu kaakossa Vantaan kaupunkiin.

27.5.2024 päivätyn kaavaselostuksen mukaan Metsäkylän osayleiskaavan suunnittelun tavoitteena on ohjata alueen rakentamista ja maankäyttöä. Alueelle ei ole tarkoitus laatia asemakaavoja. Osayleiskaavassa osoitetaan käyttötarkoitukset eri alueille ja niiden käyttöä koskevat määräykset. Alueelle ei rakenneta keskitettyä vesi- ja viemärijohto-verkosta osayleiskaavan perusteella. Metsäkylän osayleiskaava laaditaan oikeusvaikutteisena. Osayleiskaavatyön lähtökohdaksi on kaavaselostuksen mukaan otettu rakennetun ympäristön ja luonnonympäristön nykytilan selvitykset.

Suunnittelualaueella on voimassa Uusimaa-kaava 2050 ja Nurmijärveä koskee Helsingin seudun vaihemaakuntakaava. Selvitysalueella on voimassa lisäksi oikeusvaikutuksettomat vuonna 1992 voimaan tulleet Kirkonkylän ja Metsäkylän osayleiskaavat ja vuonna 2017 voimaan tulut oikeusvaikutteinen Klaukkalan osayleiskaava, jotka kattavat noin puolet selvitysalueesta. Muilta osin alueella on voimassa 22.2.1989 hy-

12.09.2024

Museonjohtaja

väksytytty koko kunnan oikeusvaikutukseton yleiskaava. Alueella ei ole asemakaavoitettuja alueita. Kaava-alue on pääosin yksityisessä omistuksessa.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Nurmijärven seudulle on muodostunut pysyvää asutusta 1300-luvulta lähtien sekä pohjoisesta Hämeen suunnalta että etelästä Vantaanjokea pitkin. Metsäkylän alueelta on löydetty viisi kivikautista asuinpaikkaa, mutta pysyvämpää asutusta alueelle on alkanut muodostua 1700–1800-luvuilla viljelylaakson raivaamisen myötä. Metsäkylän vanhimmat olemassa olevat rakennukset ovat peräisin 1700-luvun loppupuolelta.

Nurmijärven kunta on toteuttanut Metsäkylän osayleiskaavan maisemaselvityksen luonnoksen (21.4.2023) alueen kaavoituksen tueksi. Metsäkylän maisemaselvitysalueella on 15 rakennusperintöselvityksessä esitettyä kohdetta, jotka on arvioitu luokkiin 1, 1U ja 2. Luokan 1 rakennusperintökohteita on selvitysalueella viisi ja luokan 1U kohteita yksi. U-lisämerkinnällä on luokiteltu perinteinen alkutalon päärakennus Teppo, joka on selvityksen mukaan käytännössä kunnoltaan menetetty ja mukana rakennusperintöselvityksessä vain dokumentoinnin takia. Loput kohteet ovat luokassa 2.

Metsäkylän osayleiskaavan maisemaselvityksen mukaan Metsäkylässä maiseman perusrakenteen muodostavat avoimet ja pienipiirteiset peltomaisemat, kylämaisemat sekä metsäiset selänneet. Avointa peltomaisemaa edustaa Klaukkalan Metsäkylän koillispuolella avautuva peltomaisema. Muilta osin peltomaisemat ovat pienipiirteisempiä, eli metsäsaarekkeiden tai asutuksen pirstaloimia. Rakennettu ympäristö on yleisesti ottaen varsin väljää, tosin Metsäkylän koulun ympäristössä rakentaminen on muuta aluetta selvästi tiiviimpää. Maisemallisia solmukohtia muodostuu erityisesti metsäselänneiden, avoimen peltomaiseman ja kylämaisemien risteyskohtiin.

Selvityksen mukaan rakennetun ympäristön osalta tärkeimpiä kokonaisuuksia ovat kylämaisemat. Kylämaisemat eivät selvityksen mukaan kuitenkaan kohoa arvokkaiksi rakennetun ympäristön alueiksi, vaikka yksittäisiä rakennusperintökohteita onkin ympäri selvitysalueella. Selkeimmät kyläkokonaisuudet ovat muodostuneet Klaukkalan Metsäkylään sekä Nummimäkeen. Klaukkalan Metsäkylä sijaitsee Metsäkyläntien ja Järventaustantien risteysalueella, peltoalueiden ympäröimänä. Kylä muodostaa yhden selvitysalueen maisemallisista solmukohdista. Järventaustantietä ympäröivät muutamat rakennusperintökohteet, mukaan lukien 1. luokan rakennusperintökohde, Metsäkylän VPK:n rakennus Kipinä. Kylän koillisreunalta avautuu näkymä avoimeen peltomaisemaan. Toinen muusta rakennetusta ympäristöstä erottuva kyläkokon-

12.09.2024

Museonjohtaja

naisuus on Nummimäen alue. Kylän keskuksena toimii Metsäkylän koulu, jonka uusi ja vanha koulurakennus ovat molemmat 1. luokan rakennusperintökohteita. Koulun lähistölle on syntynyt vuosikymmenien saatossa myös uutta rakentamista. Myös Nummimäen kylä on maisemallinen solmukohta, jossa risteytyvät kylämaisema, avoin peltomaisema sekä kylästä pohjoiseen päin kuljettaessa runsaasti luontokohteita sisältävä, laaja metsäselänne. Muu rakennettu ympäristö on varsin harvaan rakennettua. Kirkkotien varressa sekä Järventaustassa on pienemmät asumiskeskittymät, jotka kuitenkin ovat syntyneet melko nauhamaisesti metsäteiden varsille, eivätkä näin kohoa maisemallisesti kylämäisiksi kokonaisuuksiksi.

Peltomaisemista maisemallisesti selkein kokonaisuus on selvitysalueen eteläosassa avautuva Klaukkalan Metsäkylän peltomaisema. Pelto avautuu varsin avoimena, rajautuen pohjoisessa Nummimäen kylään, etelässä Klaukkalan Metsäkylään sekä idässä ja lännessä metsäselänteisiin. Avointa peltomaisemaa halkoo Järventaustantie sekä Kurtoja, joka kuitenkin virtaa melko huomaamattomana pellon keskeltä. Alue kohoo maisemaselvityksen yhteydessä tehdyn maastokäynnin perusteella paikallisesti merkittäväksi maisema-alueeksi. Peltoa halkova voimalinja sekä 2000-luvulta eteenpäin pellon reunoilla lisääntynyt rakentaminen ovat heikentäneet alueen maisemallisia arvoja, mutta maisemahäiriöistä huolimatta peltoalue on yhä paikallisesti arvokas.

Avoimen peltomaiseman lisäksi selvitysalueella on myös pienipiirteisiä peltomaisemia. Peltomaisemien lisäksi metsäiset selänneet muodostavat olennaisen osan Metsäkylän maiseman perusrakennetta. Suurin yhtenäinen metsäalue on Nummimäestä kuivatun Nurmijärven etelärannalle asti ulottuva metsäalue.

Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon kanta

Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo arvioi Metsäkylän osayleiskaavan luonnosta oman perustehtävänsä mukaan kulttuuriympäristön vaalimisen näkökulmasta. Museo on lausunut Metsäkylän osayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta 20.3.2024.

Arkeologia

Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta yleiskaavat ja osayleiskaavat ovat tärkeä maankäyttöä ohjaava kaavataso, koska niillä ohjataan asemakaavoja ja kuntien sisällä eri alueiden maankäytön päämääriä. Osa arkeologisesta kulttuuriperinnöstä sijaitsee sellaisilla yleiskaava tai osayleiskaava-alueilla, joita ei tulla koskaan asemakaavoittamaan. Näillä alueilla yleiskaava on tärkein ja tarkin kaavataso arkeologisen kulttuuriperinnön suojelussa.

12.09.2024

Museonjohtaja

Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo on aikaisemmassa lausunnossaan edellyttänyt Metsäkylän osayleiskaava-alueelle arkeologisia inventointia. Alueella on suoritettu esihistoriallisten kohteiden arkeologinen inventointi vuosina 2001 (Museovirasto/Lesell) ja 2006 (Museovirasto/ Seppä). Historiallisia kohteita on inventoitu vuonna 2007 osayleiskaava-alueen eteläosassa sekä mahdollisesti vuonna 2008, vaikka aluetta ei mainitakaan raportissa. Museoviraston ohjeen mukaan alueen kohteilla tulee tehdä arkeologinen inventointi, jos inventoinnista on kulunut yli 10 vuotta. Tämä ohje perustuu siihen, että sekä arkeologiset tutkimusmenetelmät ja lähdeaineisto ovat monipuolistuneet ja tutkimus tuo jatkuvasti uutta tietoa arkeologisen kulttuuriperinnön luonteesta.

Osayleiskaavan alueelta tunnetaan kiinteät muinaisjännökset Nummela (543010037), joka on löydetty inventoinnissa vuonna 2001. Inventointikertomuksen mukaan sitä ei ole tarkastettu vuoden 2006 inventoinnissa (Seppä, 2006). Kivikautinen asuinpaikka Männistö (543010036) on löydetty vuonna 2001, kohteella on tehty arkeologisia tutkimuksia vuosina 2007 ja 2008. Kivikautisen esineen löytöpaikka Mattila (543040009) on inventoitu vuonna 1976, se on tarkastettu vuonna 2001, jolloin paikalta ei löydetty lisää esineitä. Inventointikertomuksessa paikan on kuitenkin todettu olevan potentiaalinen muinaisjännöskohde. Kohdetta ei ole tarkastettu vuoden 2006 inventoinnissa.

Osayleiskaava-alueen pohjoisosassa sijaitsevat kiinteät muinaisjännökset Simonsberg 1 (1000001400) ja Simonsberg 2 (1000001409) sekä Järvelä (1000001413). Ne on tarkastettu vuonna 2002 ja rajattu vuoden 2006 inventoinnissa. Alueella ei ole tehty muita tarkastuksia.

Lisäksi alueelta on tiedossa useita kohteita, jotka on merkitty muinaisjännösrekisteriin mahdollisina muinaisjännöksinä. Tällaisia kohteita ovat historiallisen ajan kohteet Koivumäki (1000036451), Harjula (1000036452) ja Suontaka (1000036453), jotka on paikannettu Museoviraston tekemässä arkistotutkimuksessa vuonna 2019. Kohteita ei ole tarkastettu maastossa, minkä johdosta kohteilta puuttuu aluerajaus.

Museo katsoo, että Metsäkylän osayleiskaava-alueella tulee suorittaa sekä esihistoriallisen että historiallisen ajan arkeologinen inventointi, sillä alueella sijaitsee useita tarkastamattomia ja rajaamattomia arkeologisia kohteita ja alueella on selvästi arkeologista potentiaalia. Minimissään osayleiskaava-alueella tulee inventoida muuttuvan maankäytön alueet. Tarkoituksenmukaisinta olisi päivittää sekä esihistoriallisen että historiallisen ajan inventoinnit koko kunnassa. Ajantasainen tieto palvelee parhaiten kunnan maankäytön suunnittelua. Alueellinen vastuumuseo antaa ohjeita ja auttaa arkeologisen inventoinnin suunnittelussa.

12.09.2024

Museonjohtaja

Metsäkylän osayleiskaavassa arkeologiset kohteet on merkitty kaavaan pistemäisinä. Kohdemerkintään tulee liittää lause Muinaismuistolailalla (295/1963) rauhoitettu kiinteä muinaisjäänös. Kohteen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen on kielletty. Kohdetta koskevista suunnitelmista on pyydettävä Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon lausunto.

Asemakaavoituksessa ja lupakäsittelyssä on otettava huomioon Museoviraston ylläpitämän muinaisjäänösrekisterin mukaiset kiinteät muinaisjäänökset ja muut arkeologiset kohteet ja selvittävä niiden suojelutarve ja -edellytykset.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Metsäkylän osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa koskevassa lausunnossaan museo korosti, että alueen kulttuuriympäristöjen vaalimisen näkökulmasta on olennaista, että tehdyt selvitykset ovat ajantasaisia. Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo esitti, että Metsäkylän osayleiskaavan suunnittelualueelle sijoittuvat rakennusperintökohteet ja -alueet inventoidaan ja arvioidaan uudestaan kaavoitustyön yhteydessä.

Koko kunnan kattava rakennusperintöselvitys (Arkkitehtitoimisto LPV Oy) on laadittu yleiskaavan edellyttämällä tarkkuudella vuonna 2010. Kaavaselostuksen mukaan Metsäkylän osayleiskaava-alueella on 12 rakennusperintöselvityksessä esitettyä kohdetta, joista viisi on luokan 1 rakennusperintökohdetta ja seitsemän kohdetta luokan 2. Metsäkylän alueella ei ole selvityksen mukaan rakennetun kulttuuriympäristön alueita eikä valtakunnallisesti arvokkaita kulttuuriympäristöjä.

Nurmijärven kunta on toteuttanut Metsäkylän osayleiskaavan maisemaselvityksen luonnoksen (21.4.2023) alueen kaavoituksen tueksi. Metsäkylän maisemaselvityksessä mainitaan, että Metsäkylän maisemaselvitysalueella on 15 rakennusperintöselvityksessä esitettyä kohdetta. Kaava-aineistosta puuttuvat siten Mattilan ja Aittamäen kohteet. Lisäksi myöskään Teppoa ei ole esitetty osayleiskaavan aineistossa. Museo edellyttää, että kaikki osayleiskaava-alueelle sijoittuvat rakennusperintökohteet esitetään kaavaselostuksessa ja -kartassa. Tepon osalta on rakennusperintöselvityksessä (2010) todettu ”perinteinen rakennus on kunnoltaan menetetty.” Museon näkökulmasta Tepon jättäminen pois tulee kuitenkin perustella lyhyesti kaavaselostuksessa.

Osayleiskaavan alueelle sijoittuvat rakennusperintökohteet on osoitettu sr-8 –merkinnällä. Kaavamääräyksen mukaan kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus tulee säilyttää siten, etteivät sen kulttuurihistorialliset arvot vaarannu. Kohteen korjaamisen lähtökohtana tulee olla rakennuksen alkuperäisten tai niihin verrattavissa olevien rakenteiden ja ma-

12.09.2024

Museonjohtaja

terიაalien säilyttäminen. Kohteen läheisyydessä rakentaminen on sovitettava kooltaan, mittasuhteiltaan, materiaaleiltaan, väritykseltään, sijainniltaan, korkeusasemaltaan ja rakennustavaltaan arvokkaaseen rakennettuun kokonaisuuteen. Rakennuksia ei saa purkaa ilman MRL 127 §:ssä tarkoitettua lupaa. Lisätietona on esitetty, että rakennuksen julkisivun muuttaminen, kattomuodon, katteen tai sen värityksen muuttaminen, ulkoverhouksen rakennusaineen tai värityksen muuttaminen edellyttää rakennusjärjestyksen mukaista lupamenettelyä. Rakennus-, purkamis- tai toimenpidelupahakemuksesta on pyydettävä museoviranomaisten lausunto. Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo pitää sr-8-suojelumerkintää asianmukaisena.

Kaavaselostuksen mukaan osayleiskaavan merkittävänä tavoitteena on ohjata Metsäkylän osayleiskaavan alueelle kohdistuva rakentamispaine sijoittumaan hyvin yhdyskuntarakenteessa ja maisemassa, jotta alueen ominaispiirteet ja maaseutumaisuus säilyvät. Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo pitää tätä hyvänä lähtökohtana. Rakennusperintökohteet sijoittuvat kaavakartassa M-9 maa- ja metsätalousvaltaisille alueille sekä AT-5 kyläalueille. Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet on kaavamääräysten mukaan varattu pääsääntöisesti maa- ja metsätalouden harjoittamista varten. Alueilla on mahdollista maa- ja metsätaloutta palveleva rakentaminen sekä haja-asutusmainen rakentaminen. Kyläalueella sallitaan kaavamääräysten mukaan asuinrakentaminen sekä kylän ja sitä ympäröivän asutuksen tarvitsema palvelurakentaminen. Lisäksi alueita koskevat yleiset määräykset. Rakentamisen määräysten osalta osayleiskaavassa todetaan, että rakennuspaikalle saa sijoittaa yhden yksiasuntoisen asuinrakennuksen. Rakentaminen on sovitettava ympäröivään maisemaan, maaston muotoihin ja rakennettuun ympäristöön kerrosluvun, kattomuodon, värityksen, massoittelun ja korkeusaseman osalta. Asuinrakennuksen kerrosluku saa olla enintään 2 edellyttäen, että kerrosluku 2 soveltuu ympäröivään rakennuskantaan tai maisemaan, eli kerrosluku voi olla matalampi kuin 2. Määräys edellyttää kerrosluvun soveltuvuuden arviointia suhteessa ympärillä olevaan rakennuskantaan. Kaavaselostuksen mukaan tavoitteena on, että uusi rakentaminen soveltuu mahdollisimman hyvin rakennuspaikalle ja ympäröivään rakennettuun ympäristöön ja on positiivinen lisä ympäristöönsä. Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo pitää osayleiskaavamääräyksiä riittävinä.

MT-5 merkinnällä on osoitettu Metsäkylän maatalousalue, jolla on merkitystä maiseman kannalta. Kaavamääräyksen mukaan alueen säilyminen avoimena ja viljelykäytössä on maisemakuvan kannalta tärkeää. Kaavamääräyksen yhteydessä on suositeltu uudisrakentamisen sijoittamista olemassa olevan rakennusryhmän yhteyteen, metsäsaarekkeeseen tai siihen tukeutuen siten, että rakennukset eivät sulje avointa

12.09.2024

Museonjohtaja

maisemaa. Museo pitää suositusta maiseman säilymisen kannalta tärkeänä lisänä kaavamääräykseen.

Lisätiedot

Katariina Ruuska-Jauhijärvi, tutkija, puhelin: 09 310 36473
katariina.ruuska-jauhijarvi(a)hel.fi

Museonjohtaja

Helsingin kaupunki
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo

Lausunto

8 (8)

12.09.2024

Museonjohtaja

Reetta Heiskanen
museonjohtaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.